

Digest cu privire la libertatea de întrunire pe timp de pandemie Nr.5

6 august 2021

Autori: Florin Gîscă, Alexandru Postica

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul publicației poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX, cu condiția indicării sursei.

Publicația a fost realizată în cadrul proiectului “Susținerea dreptului la protest în Republica Moldova / Susținerea dreptului la libertatea de întrunire în Republica Moldova”, implementat de către Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar oferit de către *Parteneriatul Internațional Pentru Drepturile Omului (IPHR)*.

Opiniile exprimate în publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al *Parteneriatul Internațional Pentru Drepturile Omului (IPHR)*.

CUPRINS

INTRODUCERE	3
Evoluția reglementărilor cu impact asupra întrunirilor publice din luna iunie 2021	4
04.07.2021 Chișinău Marș electoral al BECS și contramanifestația AUR	5
07.07.2021 Chișinău Marș electoral al AUR în fața sediului PSRM	7
28.07.2021 Chișinău Protest la Parlament „Stadionul este Republican”	8
RECOMANDĂRI	9

INTRODUCERE

Promo-LEX este o Asociație Obștească, care are drept scop dezvoltarea democrației în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și protejarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile.

Elaborarea digestului cu privire la libertatea de întrunire are menirea să asigure și să protejeze dreptul la întrunire în contextul restricțiilor impuse în timpul pandemiei de COVID-19. Promo-LEX monitorizează în timp real modul de exercitare și de respectare a dreptului la întrunire în contextul pandemiei de COVID-19 în Republica Moldova. Scopul acestui efort de monitorizare constă în identificarea promptă a oricărei probleme, care ar putea afecta negativ exercitarea dreptului la întrunire și protest pașnic. Acest document și cele care vor urma, vin în suportul soluțiilor pentru eliminarea încălcărilor și limitărilor nejustificate ale dreptului la întrunire pașnică și protest.

Monitorizarea se efectuează de la distanță prin intermediul instrumentelor media online sau de monitorizare la fața locului. Experții analizează inclusiv modificările cadrului legal care afectează libertatea de întrunire, impactul practic al restricțiilor, abuzurile și tratamentul inegal din partea instituțiilor publice (inclusiv poliția și carabinierii), obstacolele, sancțiunile și alte probleme împotriva persoanelor și organizațiilor care exercită dreptul la libera întrunire, inclusiv prin protest offline și online.

Autorii au luat ca punct de pornire situația de facto creată în contextul măsurilor anti-pandemice impuse de autorități în anul 2020, când a fost instituită prima dată starea de urgență de către Parlamentul Republicii Moldova, iar ulterior și starea de urgență în sănătate publică.

Digestul va fi realizat lunar, astfel încât să producă un reper al modului de desfășurare a întrunirilor publice în Republica Moldova în context pandemic pe parcursul anului 2021. Pentru o mai bună înțelegere a analizei situațiilor, conținutul este împărțit în trei componente:

- constatări (sinteza situației obținute din informațiile publice plasate în câmpul mediatic, analiza documentelor/datelor din spațiul public, suprapunerea declarațiilor actorilor implicați);
- încadrare juridică (analiza succintă a normelor legale naționale, după caz internaționale, care se aplică situației descrise în constatări și în baza cărora sunt formulate concluziile);
- concluzii (expunerea subiectivă a echipei de analiză bazată pe constatările expuse racordate la normele de drept);

Totodată, în situația în care, vor fi identificate situații de criză sau aplicarea abuzivă a unor acțiuni din partea angajaților structurilor de forță, autorii vor încerca să identifice soluții legale pentru apărarea drepturilor persoanelor vătămate.

Evoluția reglementărilor cu impact asupra întrunirilor publice din luna iunie 2021

Pe parcursul lunii iulie 2021 au fost adoptate două hotărâri ale CNESP prin care s-a atenționat despre agravarea situației epidemiologice în țară ca urmare a răspândirii tulpinii Delta a COVID-19. Astfel prin [Hotărârea CNESP nr. 57 din 17.07.2021](#) s-au menținut măsurile de prevenire și control ale infecției COVID-19, aplicabile la nivel național conform [Hotărârii CNESP nr. 54 din 29.04.2021](#). Au fost introduse anumite restricții la traversarea hotarului RM pe sensul de intrare în Republica Moldova. Totodată s-au instituit limitări în ceea ce privește desfășurarea evenimentelor festive cu caracter unic în cadrul unităților de alimentație publică cu ocuparea a cel mult 50% din numărul de locuri în spațiile închise ale acestor instituții. În unitățile de alimentație publică și în zonele de agrement se admite un număr limitat de persoane, astfel încât să fie asigurată o suprafață de minimum 4 m² pentru fiecare persoană. Prin aceeași Hotărâre s-a dispus instituțiilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, intensificarea măsurilor de control al infecției COVID-19 conform prevederilor CNESP în spațiile închise și deschise, în transportul public, în piețe și centre comerciale, precum și zonele de agrement.

Prin [Hotărârea CNESP nr. 58 din 23.07.2021](#) au fost modificate unele prevederi ale Hotărârii CNESP nr. 57 prin care a fost facilitat procesul de trecere a frontierei de stat de către sportivi și personalul implicat în transportul de persoane.

În același timp, potrivit [Hotărârii CESP a mun. Chișinău, nr. 40 din 15.07.2021](#), în contextul răspândirii la nivel mondial și regional al noilor tulpini și a mutațiilor virusului de COVID-19, au fost menținute și impuse noile restricții și condiții și anume: purtarea măștii în toate spațiile publice închise, în transportul public și stațiile de așteptare, la toate evenimentele publice și spațiile deschise cu aglomerații umane, în cadrul întrunirilor cu caracter unic, adunărilor în masă cu respectarea în aceste cazuri a distanței fizice de minim un metru.

Potrivit [Hotărârii CESP a mun. Chișinău nr. 41 din 27.07.2021](#) în baza indicatorilor de incidență a COVID-19, pe teritoriul mun. Chișinău se declară gradul de alertă „Cod Galben”, nefavorabil. Și în mun. Bălți s-a instituit gradul de alertă „Cod Galben” începînd cu data de 27.07.2021 prin [Hotărârea CESP mun. Bălți nr. 32 din 27.07.2021](#), după ce pe [14.07.2021](#) se instituise temporar „Cod Verde”. În legătură cu acest fapt s-a menținut obligația de a respecta condițiile de prevenție impuse anterior cu privire la distanțarea fizică și purtarea măștilor de protecție.

În ceea ce privește desfășurarea întrunirilor putem remarca faptul că prima parte a lunii iulie a fost marcată de întrunirile cu caracter electoral, care au fost desfășurate de către majoritatea concurenților electorali implicați în campania electorală. Astfel, au fost semnalate zeci de întruniri în mai multe localități din țară. Potrivit raportului de monitorizare a alegerilor realizat de Asociația Promo-LEX, se atestă că de la finele lunii iunie 2021 și până la 06.07.2021 au fost raportate cel puțin 1456 de activități electorale, desfășurate de cei 23 de concurenți electorali înregistrați, dintre care circa 30% au constituit întrunirile electorale¹. Potrivit pozelor apărute pe rețelele de socializare se poate vedea că condițiile impuse de către CNESP cu privire la distanțarea fizică și purtarea măștilor de protecție nu au fost respectate întotdeauna.

1. A se vedea pagina 29, Raportul de monitorizare nr. 5 https://promolex.md/wp-content/uploads/2021/07/RAPORT_nr-5_APA_MO-Promo-LEX.pdf

În data de 17.07.2021, a fost confirmată prezența în Republica Moldova a variantei B1617.2 (Delta) numită și tulpina indiană.

În data de 31.07.2021, în Republica Moldova erau 609 278 de persoane vaccinate cu prima doză și 433 358 cu ambele doze, fără a ține cont de numărul persoanelor vaccinate în alte state. Persoane vaccinate cu schema completă erau 493 756.

04.07.2021 | Chișinău | Marș electoral al BECS și contramanifestația AUR

Constatări:

- În data de 04.07.2021, BECS a organizat o întrunire sub formă de Marș și miting din Scuarul AȘM și bd. Grigore Vieru până la intersecția bd. Ștefan cel Mare și Sfânt cu str. Sfatul Țării. Organizatorul a informat Primăria mun. Chișinău despre aceste eveniment încă la 23.06.2021. La această întrunire urmau să participe circa 10000 de persoane².
- În aceeași dată, reprezentanții AUR au încercat să zădărnicească desfășurarea marșului prin alinierea într-un rând în fața coloanei de manifestați a BECS, cu întinderea unui tricolor imens pe bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt. Astfel a apărut o situație de blocaj a marșului. Potrivit site-ului de gestionare a întrunirilor din mun. Chișinău nu a fost depusă nici o notificare în acest sens.
- Urmare a blocajului produs, a intervenit poliția, iar manifestații au fost înlăturați cu forța din calea participanților la marș.
- În timpul intervenției forțelor de ordine, Dorin Chirtoacă, candidat AUR, s-a avântat în direcția participanților de la marșul BECS cu intenția de a ajunge la liderii BECS – Igor Dodon și Vladimir Voronin. Tentativa acestuia a fost zădărnicită de reprezentanții forțelor de ordine, care l-au stopat pe Dorin Chirtoacă.
- În cel puțin un caz, în timpul tentativei de deblocare a traseului, un reprezentant al forțelor de ordine a folosit spray-ul lacrimogen după ce a fost lovit peste față de un participant la acțiunea desfășurată de AUR. La fel, un reprezentant al forțelor de ordine a fost atacat din spate și doborât la pământ de un alt participant la întrunire.
- Pe marginea situațiilor descrise poliția a anunțat inițierea investigațiilor penale. Până la data scrierii acestui digest poliția nu a comunicat despre evoluția acestor proceduri.

Încadrarea legală:

- » Potrivit art. 12 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), sunt exceptate de la notificare întrunirile spontane, fiind suficientă furnizarea informației cu privire la locul, data și ora întrunirii.
- » Potrivit art. 16 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), întrunirile se desfășoară numai în mod pașnic.
- » Potrivit art. 19 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), participanții la întrunire au următoarele obligații: a) să respecte legislația, ordinea publică și cererile legitime ale organizatorului; b) să se abțină de la acțiuni care pot împiedica desfășurarea întrunirii și de la incitarea la astfel de acțiuni;

2. <https://intruniri.chisinau.md/index.php?tzinfo=-180#?mod=meetings&do=ShowMeeting&MI=3006&date=2021-07-04&back=list&targetid=maincontent>

- » Potrivit Instrucțiunii aprobate de CNSEP privind modalitatea de organizare și desfășurare a întrunirilor electorale aprobată de către Comisia Electorală Centrală, prin Hotărârea nr. 56 din 03.06.2021, participanții la întruniri sunt obligați să poarte măști de protecție și să respecte distanța fizică de cel puțin 1 metru. Aceleași prevederi se regăsesc și în Hotărârile CNESP.

Concluzii:

- Întrunirea din 04.07.2021 cu tentă electorală organizată de BECS a fost una legală și nu a urmărit scopuri interzise.
- Contra-protestul organizat de AUR prin amplasarea unei bariere umane și instalarea unor obstacole, cum ar fi pînza tricolor, contravine obligațiilor participanților la întrunire de a nu bloca o întrunire deja în curs.
- Tentativa candidatului AUR de a ataca (probabil) alți participanți la marșul pașnic organizat de către BECS (I. Dodon și V. Voronin) este o acțiune care contravine prevederilor Legii nr. 26 și nu poate fi justificată legal.
- Organizatorii întrunirii de bază și a contra-protestului în mare parte nu au respectat prevederile Instrucțiunii cu privire la purtarea măștilor de protecție și distanțarea socială.
- Unii participanți ai contra-protestului au acționat ilegal agresând angajații poliției aflați în exercițiul funcțiunii.
- Forțele de ordine au neglijat metodele de convingere non-fizice și au preferat aplicarea forței față de contra-protestul AUR.
- Forțele de ordine au avut o intervenție nediferențiată față de contra-protestul AUR, aplicînd forță fizică și mijloace speciale atît împotriva protestatarilor agresivi, cît și împotriva celor pașnici.

Constatări:

- În data de 07.07.2021, reprezentanții AUR s-au deplasat la sediul PSRM din mun. Chișinău cu scopul declarat de a-l invita pe Igor Dodon, candidat BECS, la dezbateri electorale. Această acțiune formală camuflată sub forma unei invitații de fapt a reprezentat o întrunire cu număr redus de persoane cu un caracter electoral vizibil, odată ce organizatorii și participanții aveau pancarte și au scandat lozinci în fața unei clădiri, în care își are sediul un concurent electoral.
- Reprezentanții AUR s-au prezentat cu drapelul României în fața sediului PSRM și au scandat „Dodon, trădător”. Unii lideri ai AUR au avut mai multe tentative de a intra în clădire. Pentru a bloca accesul reprezentanților AUR în sediul PSRM, reprezentanții PSRM au format un cordon.
- Între cele două tabere, pentru asigurarea ordinii, s-au poziționat câțiva polițiști. La un moment dat, au izbucnit altercații, în urma cărora Alexandr Odințov, candidat BECS l-a lovit pe Dorin Chirtoacă, candidat AUR.

Încadrarea legală:

- » Potrivit art. 12 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), sunt exceptate de la notificare întrunirile spontane sau cele cu un număr redus de persoane, fiind suficientă furnizarea informației cu privire la locul, data și ora întrunirii.
- » Potrivit art. 16 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), întrunirile se desfășoară numai în mod pașnic. Totodată organizatorul trebuie să asigure accesul în clădirile din imediata apropiere a locului desfășurării întrunirii.
- » Potrivit art. 19 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), participanții la întrunire au următoarele obligații: a) să respecte legislația, ordinea publică și cererile legitime ale organizatorului; b) să se abțină de la acțiuni care pot împiedica desfășurarea întrunirii și de la incitarea la astfel de acțiuni;
- » Potrivit Instrucțiunii aprobate de CNSEP privind modalitatea de organizare și desfășurare a întrunirilor electorale aprobată de către Comisia Electorală Centrală, prin Hotărârea nr. 56 din 03.06.2021, participanții la întruniri sunt obligați să poarte măști de protecție și să respecte distanța fizică. Aceleași prevederi se regăsesc și în Hotărârile CNESP.

Concluzii:

- Întrunirea din 07.07.2021 cu tentă electorală organizată de un concurent electoral a fost una legală atât timp cât nu a urmărit scopul blocării intrării în sediul PSRM, iar participanții au scandat în afara clădirii.
- Tentativa de intrare cu forța în sediul concurentului electoral depășește cadrul normativ al desfășurării întrunirilor. Totodată aplicarea forței fizice de către unele persoane era disproporționată odată ce exista un cordon de poliție și angajați ai poliției care erau implicați în menținerea ordinii publice.

Protestatarii la întrunire nu au respectat nici distanțarea fizică și nici nu au purtat măști de protecție astfel încălcând prevederile instrucțiunii speciale.

28.07.2021 | Chișinău | Protest la Parlament „Stadionul este Republican”

Constatări:

- În data de 28.07.2021, membrii grupului de inițiativă „Stadionul este Republican” au desfășurat un protest³ în fața clădirii Parlamentului Republicii Moldova pentru a protesta contra desființării Stadionului Republican și contra procesului netransparent prin care terenul a fost transmis pentru utilizare Ambasadei SUA.
- La întrunire au participat peste 10 persoane, care au expus pancarte și au exersat demonstrativ diverse activități sportive⁴ cu aluzie la destinația inițială a Stadionului.
- Protestul grupului de inițiativă a început în anul 2019 și s-a manifestat atât prin întruniri în mediul offline, cât și în mediul online cu genericul „StadionulEsteRepublican” (inclusiv prin intermediul paginii de facebook <https://www.facebook.com/stadionulesterepublican/> dar și a etichetei asociate #StadionulEsteRepublican).
- În cadrul unui debriefing post-eveniment, participanții la întrunire au afirmat că în acest moment se simt în siguranță în spațiul public fizic, datorită imunității căpătate prin vaccinare și pe cale naturală, pe fundalul unui număr relativ scăzut de cazuri zilnice de infectare.

Încadrarea legală:

- » Potrivit art. 12 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), sunt exceptate de la notificare întrunirile spontane sau cele cu un număr redus de persoane, fiind suficientă furnizarea informației cu privire la locul, data și ora întrunirii.
- » Potrivit art. 9 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), în timpul desfășurării întrunirilor pot fi utilizate orice mijloace grafice sau sonore de exprimare a unor idei sau atitudini, echipament special de amplificare a sunetului și alte obiecte specifice întrunirilor.

Concluzii:

- Întrunirea din 28.07.2021 organizată de grupul de inițiativă „Stadionul este Republican” în fața parlamentului a fost una legală.
- Forma de protest a fost legală, conformă cu prevederile legale.
- Este de remarcat că membrii grupului de inițiativă au optat pentru desfășurarea unei întruniri online, în contextul unor restricții antipandemice minime privind întrunirile publice din ultima perioadă.
- Vaccinarea și imunitatea naturală sunt factori care pot crește nivelul de siguranță al participanților la întrunirile publice. Prin urmare, vaccinarea și imunizarea naturală ar putea cataliza intensificarea exercitării libertății de întrunire chiar și în perioada pandemiei, în contextul unor restricții mai ample.

3. <https://www.facebook.com/stadionulesterepublican/photos/pcb.573670343993321/573669940660028/>

4. https://www.facebook.com/watch/live/?v=988158258646121&ref=watch_permalink

RECOMANDĂRI

- Organizatorii unor contra-proteste urmează să fie conștienți că aceștia trebuie să respecte aceleași obligațiuni care le revin organizatorilor unor întruniri, printre care obligația de a nu împiedica desfășurarea întrunirii. Or, scopul contra-protestului nu este de a bloca întrunirea care se desfășoară, ci să expună un punct diferit de vedere.
- Organizatorii și participanții la întrunire trebuie să fie conștienți de faptul că aplicarea forței fizice este interzisă și aceste acțiuni pot constitui un catalizator pentru apariția tensiunilor în rândul protestatarilor, care de multe ori nu mai pot fi controlate odată pornite.
- Poliția urmează să comunice public despre rezultatele anchetei desfășurate pe marginea întrunirilor care s-au soldat cu aplicarea gazelor lacrimogene și aplicarea forței fizice față de unii din participanți la întrunire, dar și în privința angajaților poliției.
- Forțele de ordine, trebuie să consolideze capacitățile de intervenții non-violente în situațiile dificile care se produc pe parcursul întrunirilor publice; Să dezvolte capacitățile de comunicare, dialog, mediere și negociere ale personalului structurilor de forță.
- Forțele de ordine trebuie să-și revizuiască tacticile de intervenție în sensul aplicării diferențiate a forței și mijloacele speciale în privința persoanelor care au comportament agresiv și în nici un caz împotriva participanților pașnici.
- Respectarea de către participanții la întrunirile publice și a forțelor de ordine a măsurilor generale anti-pandemice de respectare a distanței fizice și purtare a măștii în spațiile aglomerate.

